

PRVA KORIZMENA SUBOTA

Marija majka Crkve. Tko nas napada i kako se braniti?

UVOD

Tko smo to „mi“? Svaki čovjek ima osjećaj pripadnosti. Dobro to poznaju još i djeca. Primarna zajednica u koju ulazimo jest naša obitelj, potom uža i s vremenom šira rodbina. Ponos prezimena kod brojnih ljudi ostaje cijelog života. Zatim se kod nekih ljudi razvija posebna pripadnost mjestu ili kvartu u gradu. Kod onih koji su vezani uz mjesto vrlo brzo dođe osjećaj regionalne pripadnosti, narodne i/ili nacionalne, a često i rasne ili nadržavne. Taj „mi“ najčešće dolazi do izražaja u konfrontaciji s „vi“ ili „oni“. U odrastanju pojedini biraju društvenu zajednicu kojoj će pripadati i doživljavaju je kao novu obitelj. Tako nastaje pripadnost određenoj navijačkoj skupini, društvu, bratovštini, ideologiji. Zatvorene zajednice tako često ističu svoje zastave, poseban jezik, razvijaju određenu subkulturu sa specifičnim pravilima ponašanja. Ukratko – takva je pripadnost i sa psihološke i sa sociološke strane važna u čovjekovom rastu i razvoju. Problem nastaje kada je ona borbena i ekskluzivna. No, što je s vjerskom pripadnosti?

Isus Krist propovijedao je novo kraljevstvo koje je došao donijeti na svijet. Nakon ponešto razilaženja i nerazumijevanja njegovu su učenici shvatili da zapravo govori o novoj zajednici. Zajednici u kojoj je on prisutan, koja slijedi njegovo propovijedanje, koja ima njegovu vlast. Tu su zajednicu jednostavno nazvali zajednicom – grč. *ekklesia* – hrv. crkva. Naša riječ vuče korijene od riječi *Kiriakon* – Božji dom, Božja zajednica. Po Isusovom naputku: *Ako se tko ne rodi iz vode i Duha Svetoga, ne može ući u Kraljevstvo Božje* (Iv 3,5) učenici su zaključili kako je način pristupanja toj zajednici krštenje. Dakle, onaj tko je kršten član je Crkve, što je nauk koji se zadržao do danas. Svi koji su kršteni dio su Crkve. Ne samo svećenici, biskupi, papa. Ako sam kršten, po vjeri sam dio Gospodnje zajednice. Zato se ne može nikada iz Crkve „ispisati.“ Može se otpasti od vjere na način da netko javno posvjedoči da više ne vjeruje, ali biljeg krštenja u čovjeku ostaje za svagda. Prvi kršćani jako su dobro shvaćali ovo otajstvo. Zvali su se braćom i sestrama, međusobno su si pomagali i materijalno i duhovno, međusobno bili posrednici i suci, imali su svoje znakove raspoznavanja. Nedostatak općeg širenja kršćanstva i vremena u kojem su svi morali pod državnom kaznom biti kršćani jest u tome što se ovaj osjećaj pripadnosti kod mnogih izgubio.

1. VANJSKI NAPADI NA CRKVU

No kako to biva u svakoj zajednici, vrlo brzo dolazi do problema i sukoba. Kada napadi na opstojnost Crkve dolaze od onih koji nisu njezini članovi nastaju vanjski sukobi, a kada napadi dolaze od njezinih članova nastaju unutarnji. Dakako često se događalo da unutarnji postaju vanjski, a nije nemoguće da i vanjski postanu unutarnji. U ovom ćemo razmišljanju pod izrazom 'napadi na Crkvu' podrazumijevati sve one pojave koje prijetu da se uruši njezino jedinstvo ili opstojnost

Vanjski napadi na crkvu postojali su od samog njezinog početka. Rimski carevi kojima se nije sviđala zatvorenost kršćanskog kruga gledali su u Crkvi neprijatelje svoje države i svojih božanstava pa su nastali progoni. Povijest u prva tri stoljeća bilježi barem tri velika progona Crkve. Potom su se pojavljivale druge vjere s osvajačkim tendencijama što je brzo dovelo do nerazumijevanja pa su nastali vjerski ratovi, od kojih su najpoznatiji oni križarski s početka drugog tisućljeća. Slično je bilo i s osmanskim osvajanjima. Pojava reformacije u 16.st. primjer je unutarnjeg sukoba koji postaje izvanjski. Crkvi je zapravo najteže bilo priznati da se raskolila i da su reformirane vjeroispovjesti izvan njezinog dohvata, što je između ostalog urodilo strašnim tridesetogodišnjim ratom u 17. st. Sve ove teme zavrjeđuju posebno predavanje koje se više tiče povijesti, a na ovom mjestu zadržat ćemo se na napadima koji imaju daleko više veze s našim današnjim životima.

1.1 LIBERALIZAM

Prvi od njih ima naziv liberalizam. Sa svojim dolaskom na povijesnu scenu liberalizam je podrazumijevao politički svjetonazor koji zagovara smanjenje utjecaja države nad slobodom pojedinca. Iz ove perspektive rekli bismo da ne vidimo proturječje u ovoj ideji s naukom Crkve. I zaista, u svom najčišćem obliku proturječja i nema. Naše današnje društvo kune se u liberalnost, demokraciju, slobode, prava kao u samorazumljive tekovine na kojima se temeljimo. Ipak dolazak do ovakvih ideja išao je preko snažnog sukoba s Crkvom. Naime, krajem 18. st. Crkvi je bilo teško prihvatiti propast starog feudalnog društva napose u Francuskoj. Revolucionari su pak u Crkvi vidjeli svoje neprijatelje i odmah krenuli u razračunavanje s vjerom: proganjan je kler, bogomolje su korištene za tzv. kultove razuma, čak je i tjedan od 7 dana ukinut jer je previše podsjećao na biblijska vjerovanja. Kako je trebalo puno vremena da do naših prostora dođu ove ideje, jer jednostavno nismo imali razvijeno građanstvo među kojima bi takve ideje bile prihvaćene, širenje liberalizma je preuzeo pokret slobodnih zidara, poznatijih kao masona.

Priča o masonima u Hrvatskoj čak i nije toliko komplicirana. U 18. st. najprije su pojedini vojni časnici za vrijeme sedmogodišnjeg rata pristupali u već postojeće masonske lože,

zatim su pojedini plemići pristupili u masonsku ložu u Beču, da bi već 1759. bila osnovana prva zajednica u Hrvatskoj, u Glini. Kada se toj zajednici pridružio plemić Ivan Drašković ona je postala nadaleko poznata i priznata u masonskim krugovima u Europi. Uskoro su osnovane skupine u Varaždinu, Zagrebu i Brezovici koje su se ujedinile 1777. u veliku masonsku ložu Hrvatske. Zanimljivo, usred teške povijesti političke razjedinjenosti, važno ujedinjavanje Vojne krajine i Banske Hrvatske išlo je preko slobodnih zidara. Jedan od nositelja ovog pokreta u Hrvatskoj bio je slavni biskup Maksimilijan Vrhovac. Da, isti onaj biskup koji je u začetku ideje skupljanja hrvatskog narodnog blaga i razvitka hrvatskog jezika. I koji je sad problem s njima? Trebali bismo tek ocrtati ono povijesno vrijeme: postoje carstva i kraljevstva koje vodi plemstvo i visoki kler. S druge strane je običan puk koji ispašta na njihovim sukobima. Među tim pukom, posebno onim obrazovanim, dolazi ideja da su oni zapravo glavni među svima jer su najbrojniji. Zato se zalažu za svekoliko pravo glasa. Samim time protive se kraljevima i Crkvi jer su oni čuvari starog sistema. Dakle, dok s jedne strane habsburški car i francuski kralj ratuju, učeniji sloj se druži preko organizacije masonske lože. Oni žele biti slobodni od svih, pa tako i od crkvenih propisa, žele novi sustav. Crkva je njima slika starog sustava i zato ako se želi promijeniti struktura, mora se izbrisati i Crkva u obliku u kojem postoji. Kako je onda jedan biskup mogao biti dio toga? Jednostavno jer se nadao da se nekako može maknuti želja za uništavanjem Crkve iz tih ideja, a u svemu ostalom se slagao. Prvi neprijatelji masona nisu vjera i Bog već tadašnji državni sustav, ali oni tada povlače znak jednakosti (često s pravom) između Crkve i države. Razvoj masona bi se mogao dalje kroz povijest objašnjavati, posebno Vrhovčeva uloga u tom pokretu, ali pogledajmo sada kakvog utjecaja cijeli liberalni pokret ima na današnju Crkvu.

Crkva se s vremenom u brojnim shvaćanjima, napose onim političkim, razvila i više na sreću nije zastupnica staroga režima. No problem nastaje sada na drugom području. Naime, liberalizam u svojoj ideji ima vrlo dobru zamisao: država i sve strukture (pa tako i crkva) imaju pravo zahvatiti tek u minimum čovjekovih sloboda. Njegov izbor učenja, vjerovanja, opredjeljenja važniji je od državnih i crkvenih potreba i mišljenja. Problem nastaje kada se među osnovna prava čovjeka ne svrstava vjersko uvjerenje. Primjer može biti pitanje abortusa. Jedan liberal mislit će kako svatko ima pravo na pobačaj. Nasuprot njemu pojavit će se liječnik koji po prizivom savjesti (dakle iz svojih vjerskih uvjerenja) odbija izvršiti pobačaj jer ga smatra ubojstvom. U tom srazu dva prava, liberalizam neće priznati da je vjersko uvjerenje također jedno od temeljnih ljudskih prava i dapače da je ono za vjernika najvažnije. Tako liberalizam u ime prava odbacuje pravo na vjersko uvjerenje. Logično je da takav stav dolazi do napada na vjeru, a time i na Crkvu koja je čuvarica katoličke vjere.

1.2.KOMUNIZAM

Drugi protivnici crkve mogu se uvjetno rečeno staviti pod nazivnik komunizma. Iako i on u sebi ima brojne varijante: od donekle prihvatljivog socijalizma s jedne pa sve do ruskog boljševizma s druge strane spektra, njega bi se moglo široko definirati kao društvenu ideologiju kojoj je cilj revolucijom uspostaviti besklasno društvo, tj. srušiti s vlasti bogato građanstvo (buržoaziju), a na njihovo mjesto postaviti radničku klasu (proletariat). Ne ulazeći u povijesni razvitak od Marxa i Engelsa (19.st.) može se tek ustvrditi kako je od početka u njegovoj podlozi ležao materijalistički pogled na svijet. Logika je zapravo jednostavna: ako se želi provesti revolucija i stvoriti savršena besklasna država u kojoj ne bi postojalo privatno vlasništvo, mora se vjerovati da je savršenstvo na ovom svijetu moguće. Onaj koji računa s drugim svijetom, s Božjim djelovanjem, s potpunim ostvarenjem tek u nebu, nije mu moguće biti uvjereni komunist. Zato se komunizam od samih početaka usko vezao uz sva učenja ateizma. Uz takav stav, ali i ogorčeno doživljavanje Crkve kao jednog od veleposjednika koji je njihov neprijatelj, od samih početaka Crkva i komunizam imali su svoje probleme. Kada su boljševici došli na vlast u Sovjetskom savezu 1917. ubrzo su krenuli obračuni sa vjerom, a to su nastavile i druge države koje su prihvatile ovaj društveno-politički sustav. S Crkvene strane, iako se u nekim dijelovima svijeta stvorila i poveznica između kršćanskog i komunističkog učenja (Latinska Amerika) koja je pročistila komunizam od bezboštva, Crkva je vrlo rano osudila ovaj sustav (1937.) i s njim je vodila borbu kroz cijelo 20. st., posebno u zemljama nekadašnjeg istočnog bloka.

Slučaj Alojzija Stepinca najbolje svjedoči zašto je kršćanstvo nepomirljivo s komunizmom u njegovom radikalnom obliku. Naime, jedno od glavnih optužbi koja se blaženiku i danas imputira jest da za vrijeme Drugog svjetskog rata nije učinio dovoljno na rušenju Pavelićeva režima. Uvjereni komunist ne može prihvatiti načelo mirnog djelovanja. Za njega postoje dvije krajnosti: prihvaćanje ili revolucija. Crno-bijeli pogled na svijet u kojem si gorljivi zastupnik jednog ili drugog društveno-političkog sustava jednostavno je stran kršćanskoj misli. Kršćanstvu nije problem reći da sve ima svoje prednosti i mane. Crkva uvijek želi odvagnuti, promisliti, prosuditi i tek onda djelovati. Nadalje, Crkva nije ona koja u svom pozivu ima revoluciju niti treba pokretati ljude na oružje. Ona uvijek ima pogled upravljen u Boga koji jedini može ovaj naš nesavršeni svijet učiniti savršenim. Duboko je sigurna da ni jedan društveni sustav ne može stvoriti savršenstvo na zemlji. Iz te perspektive za komuniste proizlazi da Crkva nema što reći o današnjem svijetu i da njoj zato nije mjesto u društvu. Komunizam je tražio, a na tom temelju neki i danas zahtijevaju, da ako već Crkva postoji, ona

nema što tražiti izvan svojih građevina. Njezina riječ u društvu ne samo da ne znači ništa, nego se zato ne treba ni čuti.

1.3.POSTMODERNIZAM

Jedno od obilježja današnjeg vremena naziva se postmodernost iz čega je nastao stav postmodernizma. Ukratko opisan, taj filozofski sustav počiva na kritici svih do tad apsolutnih tvrdnji, strogo odvađa jezik od stvarnosti, mišljenje od istine. On stvarnost poima kao produkt neke pripovijesti, a ne kao njezin temelj; univerzalne vrijednosti se tek promatraju kao povijesni proizvodi, svaku se opće prihvaćenu činjenicu dekonstruira. Zahvaljujući ovom stavu sve su javne činjenice dovedene su u pitanje. Najbolji primjer za to jest rodni identitet. Do nedavno se rijetko kad i gdje sumnjalo u razliku između roda i spola. Na temelju postmodernizma ustvrđeno je da nije muško onaj koji je rođen kao muškarac, već onaj koji se osjeća kao muškarac. Problem s Crkvom je tu jasan. Ona zna da po Kristu baštini vjerske istine. I kada ona sada kaže: 'Bog je trojedin', postmodernist će na to samo reći da je ta izjava njegova misao za koju nikako ne možemo znati ima li veze sa stvarnosti. Analizirat će se možda jezik, povijest tog izraza, ali će se odvojiti ono što se izgovara od stvarne istine. U takvom sustavu jednostavno više niti jedna tvrdnja nema svoje značenje, sve je tek osobno mišljenje koje tek znači čovjeku koji ga izriče.

Kada se ovaj stav spoji s prethodna dva: liberalizmom koji na pijedestal stavlja čovjekovo pravo i komunizmom koji na ateističkim temeljima traži samo na ovom svijetu sreću, tada se dolazi do današnjeg sustava u kojem je ljudsko pravo i ljudsko mišljenje zapravo božanstvo. Čovjek je sam sebi Bog. Sve što on poželi jest njegovo pravo, njegova želja jest jedina koja postoji i koja je realna dok su sve drugo tek prazne riječi. Granica ostvarenja vlastitog prava tek je prijetnja za drugog pojedinca. U toj borbi ne smije mu smetati Crkva koja ga upućuje na vječnu istinu. I zato današnjem čovjeku Crkva smeta i pokušava se boriti protiv nje, što možemo vidjeti na raznim primjerima: novine, televizija, javne djelatnosti, izrugivanja i slično. Crkva jednostavno smeta čovjeku da on misli kako je sam sebi Bog...

2. UNUTARNJI NAPADI NA CRKVU

Kada čitamo Evanđelja, posebno ono po Mateju, vidimo česti spomen *Petrove lađe*, što se uvijek smatralo simbolikom za zajednicu Crkve. Perikopa koja govori o lađi na olujnom moru možda najbolje dočarava istinu u kakvom okruženju plovi Crkva. Izvana udarana valovima, a iznutra njezinu stabilnost narušava trula građa, neoprezni ljudi, međusobna neslaganja. Tako se od prvih vremena shvaća da napadi na Crkvu mogu doći i iznutra, od njezinih članova koji neoprezno i krivo tumače ili žive nauk. Prva stoljeća tako su bila

obilježena herezama. Kada je kršćanstvo dobilo slobodu, a još nije proglašeno državnom religijom, trajao je veliki arijanski sukob. Arijeva hereza naučavala je da Krist nije Bog, da je po važnosti ispod Boga Oca. Toliko je ta hereza bila očita i izvan zajednice da postoje zapisi kako su se poganska kazališta u svojim predstavama izrugivali unutar Crkvenim sukobima. Povijest krivovjerja može se dalje pratiti i razlagati sve do naših dana: humilijati, albigenzi, bosanski bogumili, katari u srednjem vijeku bazirali su se na dogmatskim ili moralnim učenjima. U ranom novom vijeku pojavili su se jansenisti, febronijanisti, pijetisti, galikanisti koji su naglasak u odmicanju od učenja Crkve tražili u tumačenjima pobožnosti i državnog uređenja. Pred kraj 19. st. pojavili su se starokatolici koji su odbacivali nauk I. vatikanskog koncila, jednako tako su se i krajem 20. st. pojedini bunili protiv nauka II. vatinakskog koncila. Kroz cijelu povijest Crkve bilo je unutarnjih neslaganja, što zavrjeđuje posebnu obradu. No važno je napomenuti da su potpuno u krivu oni koji tvrde da se neslaganja kroz koja mi danas prolazimo nisu nikada događala u povijesti. Početkom 15. st. npr. u vrijeme takozvane *zapadne shizme* u jednom je trenutku bilo čak 3 suprotstavljena sveta oca koji su jedan protiv drugog slali vojske. Ipak unatoč svemu Crkva koju vodi Duh Sveti i dalje stoji u svojoj vjernosti Kristu. Od široke lepeze unutarnjih problema koji narušavaju jedinstvo Petrove zajednice izdvojit ćemo 3 koja, po našem mišljenju, danas najviše utječu na život kršćanina.

2.1. TRADICIONALNI POKRET

Usred vrlo izazovnih društveno-političkih previranja u 19. i 20. st. Crkva je uočila kako mora reformirati svoje djelovanje u svijetu. Uvijek u Crkvi postoje stvari koje su promjenjive i one koje nisu. Na primjer: u svetoj misi nepromjenjive su riječi ustanove (kanona), a promjenjivo je koje ćemo pjesme pjevati. I tako su se na poziv pape Ivana XXIII. svi biskupi svijeta okupili u Vatikanu i imali svoje zasjedanja od 1962. do 1965, što je u povijesti nazvano Drugi vatikanski sabor. Na njemu je mnoštvo pojava reformirano: misa je dobila dopuštenje da bude na narodnom jeziku, a ne više na latinskom; dokumenti koji su izdavani nakon sabora izmijenili su i pojedine obrasce euharistije; Crkva je prihvatila da svijet nije više pretežito katolički i počela je tražiti novo mjesto u njemu; razvila se tolerancija prema drugim religijama kroz traženje zajedničke želje za mirom; jezik crkvenih dokumenata više nije bio strog već pun razumijevanja; prihvaćeni su i neki pojmovi koji su se do tada smatrali liberalnima poput: prava, slobode, demokracije; na drugačiji način se počela tumačiti tradicija; proširilo se shvaćanje Svetoga pisma i još mnogo toga. Međutim, pojedini, pod vodstvom francuskog nadbiskupa Marcela Lefebvra, odbacili su promjene koje je donio Sabor i s vremenom sve kritičnije nastupali prema Crkvi. Njihov zaštitni znak jest slavljenje liturgije na latinskom jeziku. Potpuno

su otpali od Crkve kada su 1988. zaredili četiri nova biskupa bez dopuštenja Rima. Njihov je utjecaj i danas vrlo očit među katolicima, za što posebno koriste društvene mreže i bratstvo sv. Pia X. koje je prisutno i u Zagrebu. Njihov militaristički duh, vrlo elitističko samopoimanje i otvoreno odbacivanje svetog oca i razvoja Crkve upravo svojom strogošću privlači brojne mlade, napose muškarce. Papa Benedikt XVI. pokušao je s njima uspostaviti dijalog tako što je podupirao bratstvo svetog Petra i dopustio održavanje tradicionalne latinske mise (TLM) svim svećenicima. Imao je na umu kako će ovo društvo biti svojevrsan most za povratak u okrilje Crkve onima koji su u bratstvu sv. Pia X. No na žalost često se događalo kako je to bratstvo sv. Petra bilo svojevrsni most za izlazak iz Crkva brojnima, pod obrascem – priključenje bratstvu sv. Petra i slavljenje tradicionalne liturgije – prihvaćanje predkoncilske teologije – otpadanje od Crkve i priključenje u bratstvo sv. Pia X. Osobno sam poznao neke koji su pošli tim putem. Papa Franjo je ovaj obrazac uočio i zato je povukao dopuštenje slavljenja tradicionalne latinske mise osim s dopuštanjem Vatikana.

Jedino ujednačena, jasna, zajednička liturgija može graditi jedinstvo Crkve. Stoga je neophodno da s jedne strane svećenici svetu misu služe s punim (straho)poštovanjem bez egzibicija, a narod da u misi vrši djelatno udioništvo stalno jačajući svoje razumijevanje svetog čina.

2.2.NEKVALITETNE TEOLOŠKE RASPRAVE

Drugi smjer unutarnjeg napada na Crkvu zapravo nije novijeg datuma, samo je sada poprimio veliki obujam. Naime, teolozi su uvijek raspravljali oko pojedinih važnih tema što je i poželjno. Tako u povijesti pratimo zaista jak sukob franjevačke i dominikanske teološke škole koji je uvjetno rečeno završio tek u 19. st. kada je Crkva braneći se od vanjskih napada odlučila imati uz istovjetnu teologiju i istovjetan teološki izričaj – neoskolastiku. Dvadeseto stoljeće, posebno godine oko Koncila, donijele su ipak veći broj načina kako su se tumačile teološke dogme, što je na sreću donijelo brojne konstruktivne i kvalitetne rasprave. Sveti Otac, napose kroz Kongregaciju za nauk vjere, redovito je te rasprave pratio i onda bi se u jednom trenutku oglasio kroz enciklike i tako najčešće pronašao sredinu koja je prihvaćena kao opći nauk. Iz takvog stava nastala je izreka: *Roma locuta, causa finita* (Rim se oglasio, stvar je završena).

Međutim, na zlo i na dobro, pojavio se internet. Dok su s jedne strane sada tekstovi dostupni, mogu se čitati različita mišljenja stručnjaka i vrlo lako je doći do znanstvenih članaka, s druge pak strane predmeti rasprava ponuđeni su često neukom čitateljstvu koji ne mogu razumjeti predmet rasprave. Tu su još aktivni razni ideološko nastrojani portali koji u prevođenjima tekstova izobličuju pojedine stavove i serviraju ih potpuno drugačije nego što su

izrečeni u izvorniku. Primjer je relativno nedavna teološka rasprava koju su vrlo kvalitetno sa poštivanjem svih pravila teologije vodili kardinal Müller i kardinal Kasper. Jedan hrvatski vjerski portal prevodio je samo Müllerove tekstove, a Kaspera bi tek gdje gdje spominjao i to u potpuno krivom kontekstu. Takve članke onaj koji nije upućen u teološku znanost ne može razumjeti, nego ih pojednostavljuje i primjenjuje na svoje usko shvaćanje koje je često obilježeno crno-bijelom tehnikom razmišljanja. Tako unutar Crkve nastaju sukobi koji nerijetko prelaze svaku granicu ukusa, a da se ne govori o bratskoj ljubavi. Obilježje današnjeg svijeta leži i u tome da više ne postoji glas autoriteta. Rim i kad se oglasi, uvijek postoji netko tko misli da je bolji i pametniji i veći katolik od pape. Zahvaljujući internetu uvijek može naći nekoga tko se slaže s njegovim mišljenjem i tako malo po malo crv sumnje i nevjere izjeda njegovo srce sve dok se potpuno formalno ili neformalno ne odmakne od nauka Crkve. Tako opće dostupne rasprave i uključivanje u njih onih koji objektivno nemaju dovoljnu podlogu da ih razumiju i razvijaju samo pridonosi razjedinjavaju ljudi na Petrovoj lađi. A spomenimo: razjedinjavanje = dijeljenje = grč. *dia-ballo* = tal. *il. Diabolo* = hrv. ne moramo ni prevoditi.

2.3.PEDOFILSKI SKANDALI

No možda najočiti napad na dosljednost Crkve jesu skandali koji se doduše događaju u svakoj zajednici, ali su posebno očiti kod onih koji bi trebali svojim životom svjedočiti ono za što se u nauku zalažu. Istina je da su se u ime čuvanja dobrog glasa o pojedincu i Crkvi u cjelini kroz povijest često skandalozna ponašanja zataškavala strogo šutnjom i premještajima te je tako nedosljednost institucije još više došla do izražaja. Kako je 19. st. najprije srušilo Crkvu s pozicije moći u upravljanju, tako je 20. st. srušilo Crkvenu nedodirljivost. U drugoj polovici prošlog stoljeća sve češći istupi i svjedočanstva nasilja, poglavito onog seksualne prirode, od strane svih koji imaju poziciju moći u Crkvi (svećenika, redovnika, redovnica, voditelja raznih udruga) doveli su do velikih istraga koje su došle do katastrofalnih rezultata. Redom SAD, Australija, Irska, Njemačka, Francuska vršili su istrage u kojima su dokazali ogroman broj zlostavljanja i to ponajviše kroz homoseksualne pedofilske radnje. Opće prihvaćen broj žrtava približava se pola milijuna. U Sjedinjenim Državama je tako dokazano da je 4 % klerika vršilo neke oblike seksualnog nasilja nad maloljetnicima. Ako ćemo taj postotak proširiti na cijeli svijet koji je 2020. brojao otprilike 410 000 svećenika, dolazimo do brojke 16 000 svećenika koji su seksualni zlostavljači maloljetnika, što je svakako strašan i porazan podatak. Odgovor Crkve na ovu pošast možemo promatrati od 2001. i isprike pape Ivana Pavla II. pa preko izdavanja uputa za postupanje od strane pape Benedikta i konačno postroživanjem zakonika kanonskog prava za vrijeme pape Franje. Najnoviji dokument koji

vrlo jasno govori o tom problemu jest motuproprij pod nazivom *Vi ste svjetlost svijeta* – smjernice o zaštiti maloljetnih i ranjivih osoba u Crkvi iz 2023. Danas vrlo strogi Crkveni zakoni naglašavaju kako je apsolutno svaka osoba koja se svećeniku ispovijeda u odnosu na njega ranjiva. Navedeno ne ostavlja ni minimalnu sumnju da Crkva i dalje štiti zlostavljače u svojim redovima.

Svakako da se Crkvu po pitanju ovih skandala može s pravom optužiti za prikrivanje teškog problema, sporo djelovanje, šutnju i nečinjenje potrebnih koraka kroz povijest. Ipak na razini opće Crkve sada je očito kako su zakoni koje je Vatikan donio daleko stroži čak i od državnih zakona, a na biskupima i svećenicima jest da nove odredbe provedu na svom području. Skandal, tj. sablazan, doslovno znači uhvatiti nekoga u zamku. Ovaj napad na Crkvu proizlazi iznutra, ali je dao sve potrebno oruđe i za vanjske napade kojima svjedočimo danas. Umjesto nerazumne obrane, daljnjeg prikrivanja i relativiziranja, umanjivanja brojeva i ignoriranja problema, Crkva treba hrabro priznati svoju pogrešku, činiti apsolutno sve da se takvo zlo nikada ne ponovi, pomoći državi da kazni krivce te sve kroz što prolazi shvatiti kao poticaj Duha Svetoga da jače radi na svojoj svetosti.

3. ODGOVOR TRAZITI U NASLJEDOVANJU MARIJE

I konačno dolazimo do pitanja kako odgovoriti na sve ove napade. Marija majka Crkve u tom nam traženju može biti primjer i zagovornica. Njezina zapovijed: *Što god vam rekne, činite*, odnosi se na Krista i njegove riječi koje su nam sačuvane u svetom pismu. *Ljubi Boga i ljubi bližnjega* osnovna je nova zapovijed koju nam je Isus uputio. Međutim, potrebno je slijediti i njegovu zapovijed o ljubavi prema neprijateljima (Lk 6,27). Na napade izvana Crkva uvijek mora gledati s razumijevanjem i ljubavlju. Takav stav ne znači predavanje i nedosljednost, već strpljivo podnošenje, ulaženje u stalni dijalog, traženje poticaja i dodatno razumijevanje Kristove poruke. Prvi korak za ljubav prema onome tko nas napada jest razumijevanje njegovog stava. Zato se je potrebno uputiti u povijesni razvitak misli.

Na napade pak koji dolaze iznutra Isus nas potiče da nanovo čitamo njegove riječi upućene Petru: *Ti si Petar stijena i na toj stijeni sagradit ću Crkvu*. Usko vezanje uz svetog oca i poslušnost njemu s jedne je strane i tradicija našega naroda, a s druge strane jedini način kako možemo znati da smo na pravom putu. Možda nekada ne razumijemo riječi, možda se nekada na prvu i ne slažemo, ali povjerenje u Kristovog namjesnika na zemlji čini naše jedinstvo s Crkvom još snažnije. Kada smo jedno s Crkvom, tada smo jedno i s Kristom. Blažena Djeвица Marija bila je i u jedinstvu sa svojim Sinom, ali u jedinstvu s njegovim učenicima kada su čekali Duha Svetoga. Ona je primjer kako da se ne dijelimo, nego da budemo jedno. Rekao bi hrvatski

teolog Šagi Bunić: „Drugog puta nema“

Ljubav prema svima, razumno upoznavanje i prosuđivanje svih novosti u svijetu, poslušnost sv. Ocu koja se može naći jedino ako živimo u poniznosti dopuštajući da kormilar naše lađe ipak zna bolje od nas ploviti po uzburkanom moru. Sve to dovodi nas, kako smo rekli, do jačanja zajedništva i međusobnog podupiranja u življenju Kristove poruke. A kako djelatno živjeti zajedništvo s cijelom Crkvom? Jednostavno, ako živimo u zajedništvu s onim dijelom Crkve kojega smo dio, a to je župa. Župna zajednica jest najuža obitelj unutar koje živimo svoju vjeru, ona je prostor našeg sakramentalnog života, ona je garant našega jedinstva. Aktivan život u župnoj zajednici jača našu povezanost, a jedino snažna povezanost može nam omogućiti da, ne samo da izdržimo unutarnje i vanjske napade, već da iz njih izađemo jači, pametniji, razboritiji, da se naša vjera, nada i ljubav ojačaju. Ljubav i razmišljanje, poslušnost i poniznost, življenje zajedništva i u sakramentima i u svakodnevicu te konačno iskrena molitva i zagledanje u primjer svetog života Blažene Djevice Marije učinit će cijelu Petrovu lađu još više pritijelovljenu Kristu.

Kada je svetu Majku Tereziju jedan novinar pitao što se mora popraviti u Crkvi da bi bila bolja, ona mu je samo kratko odgovorila: „Vi i ja“. Reforma Crkve kreće od mene i od tebe. Ovo su savjeti kako se obraniti od napada, kako njih iskoristiti na najbolji mogući način te tako usavršiti Kristovu zajednicu. Ako se ja danas već naučim: ljubavi prema svima, poniznoj poslušnosti i ustrajnom životu u svojoj župi Crkva će biti jača.

(1. korizmena kateheza – 17. veljače 2024., Župa Uznesenja B. D. Marije, Kloštar Ivanić,
priredio: fra Vjeran Lazić)